وەزیری سەرچاوەکانی ئاو بۆ خەبات:

کوردستان وڵاتێکی دەوڵەمەندە لەئاو، بەڵام وەک سوود وەرگرتن لەو میراتەی کە لەلایەن ڕژێمە یەک لەدوای یەکەکان بۆمان ماوەتەوە کەمترین پڕۆژە لەسەرچاوەکانی ئاو کراوە

2 کۆتایی

دیمانە: هێمن ئاری

ئاو یەکێ لەو سەرچاوە سروشتیانەیە کە بۆ بەردەوامبوونی ژیان گرنگییەکی لەڕادەبەدەری هەیە، بەواتایەکی دیکە بەبێ بوونی ئاو ژیان نابێت، ئەو چەند ساڵەی دوای بەهۆی کەمی بارانەوە زیانێکی گەورە بەر زۆرێک لە لایەنەکانی ژیان کەوت، کەئەمەش ئاسەواری گەورەی بەسەربواری کشتوکاڵ ومەڕداری و هەبوو، دیارە بۆ چارەسەرکردنی ئەمەش حکومەتی هەرێم چەند ڕێوشوێنێکی گرتۆتەبەر یەکێ لەم لایەنانەش کەپەیوەندی ڕاستەوخۆی بەدیارەی وشکە ساڵییەوە هەیە وەزارەتی سەرچاوەکانی ئاوە، بۆ قسەکردن لەسەر بواری ئاولەکوردستان وسوود وەرگرتن لەسەرچاوە ئاویەکان ودیاردەی وشکە ساڵی و، بەرنامەو پلانی ئەم وەزارەتە تەحسین قادر وەزیری سەرچاوەکانی ئاومان بەقسە هێنا:

وشکە ساڵ و زەنگێکی ترسناک

سەبارەت بەو پرسیارەی کەپێتوانیە ئەم وشکە ساڵییە ببێتە زەنگێکی ترسناک بۆ ئەوەی حکومەت زووتر هەنگاو بنێت لەچارەسەرکردنی ئەم کێشەیەگوتی: لەگەڵ ئەوەی کەکارەساتێکی سروشتی زۆر ناخۆش بەرەو ڕووی وڵاتەکەمان وتەواوی ناوچەکە بۆتەوەکە وشکە ساڵییە، بەڵام وەک ئاماژەتان پێدا کەڕەنگە زەنگێکی ئاگادارکەرەوە بێت تابایەخی زیاتر بدرێت بە سەرچاوەکانی ئاو، هەروەها بۆ دروستکردنی پڕۆژە لەسەر سەرچاوەکانی ئاو بۆ ئەوەی لەژێر ڕەحمەتی سروشت رزگارمان بێت.

دواتر وەزیری سەرچاوە ئاوییەکان لەبارەی پرسیارێکی ترکەئاوێکی پیسی زۆر بەفیڕۆ دەڕوات، ئێوە تاچەند هەوڵی ئەوەتان داوە سوود لەو ئاوە پیسە وەربگرن وجارێکی بەکاری بهێنەوە گوتی: ئەمە کاری ئێمە نییە ،بەڵکو کاری ئێمە ئەوەیە کەلێپرسراوین بەرامبەر ڕاگرتنی خاوێنی سەرچاوەکانی ئاوبەگشتی، هەروەها باش بەکار هێنان ودانانی سیاسەتی ئاو، واتە ڕاگرتنی هاوسەنگی لە ئاوی سەرزەوی وژێر زەوی، بۆمەبەستی ئاوی خواردنەوە وکشتوکاڵ وپیسەسازی و.. ئێمە داوامان لەوەزارەتە پەیوەندارەکان کردووە کە ئەوان کاری پێویست بکەن بۆ ئەو پڕۆژانەی کەخاوێنی سەرچاوەکانی ئاو مسۆگەر بکەن، داوامان لێکردوون چارەسەری ئاوی پیس وزێرابەکان بکرێت کەئەمەیان وەزارەتی شارەوانی لێپرسراوە بەم لایەنە، بەڵام ئومێد دەکەم تازووە ئەم پڕۆژانە لەمساڵدا ئەم پڕۆژانە جێبەجێبکرێت بۆ ئەوەی خاوێنی سەرچاوەکانی ئاو مسۆگەر بکەین.

دانانی هایدرۆپاوەر

پاشان لەبارەی ئەو پرسیارەی کەماوەیەک پەر لەئێستا کۆمپانیایەکی نەمسایی هاتبوون، بەنیازبوون لە 22 شوێنی جیا لەسەرچاوەئاوییەکانی کوردستان هایدرۆپاوەردابنێن، بۆ کارەبا، ئەمە کارەکانی بەکوێ گەیشت گوتی: بەرهەمهێنانی کارەبا لەسەرچاوەکانی ئاوەوە یەکێکە لەو کارە گرنگانەی کەبکرێت، بۆ مسۆگەر کردنی سەرچاوەی خاوێن بۆ ووزە، ئەمانەش بریتین لەئاو، تیشکی خۆر، ڕەشەبا، بەرهەمهێنانی کارەبا لەم سێ سەرچاوەوە ژینگەیەکی خاوێن مسۆگەر دەکات، بۆیە لەگەڵ وەزارەتی کارەبا لەپەیوەندی کردندایین بۆ ئەوەی چەندین سەرچاوەی کارۆ ئاوی دروست بکەین، وەجبێک یابانی 27 جێگایان دەستنیشان کردووە و کەبەهەمووی دیراسەیان کردووە 792 مێگەوات بەرهەم دێنێ، ئێمە لەگەڵ کۆمپانیایەکی نەمساوی دەست بەکاربووین تا هەمان شت ئەنجام بدەین بۆ سنووری 22 جێگای گونجاو بۆ هایدرۆپاوەردەستنیشان بکەن، هێنانی شارەزایی لێهاتووی وەکو وڵاتێکی پێشکەوتووی وەکو نەمسا لەپێشەنگی وڵاتانی ئەورووپا دادەنرێت لەپاش کۆنترۆڵکردنی سەرچاوەکانی ئاو، ئێستا کەش ئەوان لەکار کردندان.

بەنداوی بێخمە

دواتر لەبارەی سەردانەکەی وەزیری سەرچاوە ئاوییەکانی ئێراق و دروستکردنی بەنداوی بێخمە گوتی: ئێمە پشتیوانی لەدروستکردنی بەنداوی بێخمە دەکەین، دوای کەمکردنەوەی بەرزی بەنداوەکە لە 600 مەتر لەسەرووی دەریا بۆ 500 مەتر، کەتوانای گلدانەوەی ئاو لەبەنداوەکەدا 17 ملیار مەترسێ جا، دەبێتە 8 ملیار مەترسێ جا، بەڵام توانای بەرهەم هێنانی کارەبای لە 1500 مێگەوات دەبێتە 840 مێگەوات، ئەو گوندانەی کە دایدەپۆشێت دەبێت بەنیوە بەپێی ئەم دیزاینە تازە، بەڵام ئێمە پشتیوانی لەوەدەکەین، بەنداوەکە وەکو لایەنی هونەری دروست بکرێت، لەدوای هونەری ئابووری زۆر گەورەی هەیە، لەو باوەڕەداین کە بەشداری دەکات لەهێنانەوەی ئەمنی ئاو، وەئەمنی خۆراک وئاسایشی نەتەوەیی ونیشتمانی زۆر بەهێز دەکات.

تەحسین قادر بۆ خەبات

هەروەها گوتی: ڕەزامەندی حکومەتی بەغدای لەسەر دراوە و بودجەی پێویستیش بۆ پڕۆژەکە لەلایەن حکومەتی ئێراقەوە دابیندەکرێت کەلەسنووری 4-5 ملیار دۆلارە، جێبەجێکردنی ئەم پڕۆژەیەش جیالەوانەی باسمان کرد دەرفەتی کاری ڕاستەقینە بۆ زۆر خەڵکی بێ کار دروست دەکات و بەدەیان وسەدان کۆمپانیای ناوخۆیی ودەرەکی سوودی لێەردەگرن، ئێمە وەک دوولایەنی پەیوەنداری وەزارەتی سەرچاوەکانی ئاوی هەرێم ووەزارەتی سەرچاوەکانی ئاوی ئێراق، کەلەلایەن سەرۆکایەتی هەرێم و پەرلەمانیشەوە پشتگیری دەکرێت لەم پڕۆژەیە، ئەو ماوەکە چاوەڕوانی بڕیاری یەکلایی کەرەوەبن کەلەلایەن سەرۆکی هەرێمی کوردستانەوە بدرێت لەسەر پڕۆژەکە، تائێستا چاوەڕوانی روئیای ئەوانین بۆ پڕۆژەکە وئاستی بەرزییەکە چۆن دیاردەکەن وپڕۆژەکە چەند شوێن دابپۆشێ.

بەراوکردنی دەشتی شەمامک

دواتر تەحسین قادر وەزیری سەرچاوەکانی ئاو، لەبارەی بەرنامەو پڕۆژەی وەزارەتەکەی بۆ دەشتی شەمامک کەبەناوچەیەکی کشتوکاڵی گرنگ دەژمێردرێت لەناوچەکەدا گوتی: شەمامک لەسنووری 80 هەزار دۆنم، قۆناغی یەکەم لەپڕۆژەی ئاودێری هەولێری یەکگرتوو، کەناوچەکانی کەندیناوە وقەراج ودەشتی هەولێر هەموو دەگرێتەوە قۆناغی یەکەم کەدەشتی شەمامکە لەلایەن سەرچاوەکانی ئاو لەبەنداو، هەم دیراسەی پڕۆژەکەیان بەتەواوی تەواو بووە، هەم دیزاینەی پڕۆژەکەش تەواو کراوە کەپڕۆژەیەکی ستراتیژی گەورەیە، دوای تەواوکردنی ئەم قۆناغە تەنها ئەو ماوە پارە تەرخان بکرێت بۆ جێبەجێکردنی پڕۆژەکە، پڕۆژەکە ئاو لەزێی گەورەوە وەردەگرێت لەئیفراز، ئێمە گەش بینین لەخاکی کوردستاندا کەلەسنووری 8 ملیۆن دۆنم خاکێک هەیە بەپیت وبەرەکەت کەدەکرێ بکرێتە بەراو لەڕێی پڕۆژە ئاودێرییەکانەوە ئاوی بگەیەنینێ، 8 ملیۆن دۆنم دەکاتە 20 هەزار مەتر چوارگۆشە، واتە چواریەکی خاکی کوردستانی ئێراق لەو ڕووبەرە گەورەیە تائێستا بڕێکی زۆرکەم پڕۆژەی ئاودێری گەیەنراوەتێ، گەورەترینیان پڕۆژەی ئاودێری خەباتە کە 40 هەزار دۆنم ئاودەدات، ئێستا شەمامک بەتەنها 80 هەزار دۆنم ئاو دەدات، ڕەنگە کەهەموو پڕۆژەکە تەواوبوو زیاد لە 1ملیۆن دۆنم ئاوبدات.

> **ئێمە پشتیوانی لەدروستکردنی بەنداوی بێخمە دەکەین، دوای کەمکردنەوەی بەرزی بەنداوەکە لە 600 مەتر بۆ 500 مەتر، کەتوانای گلدانەوەی ئاو 8 ملیار مەترسێ جای دەبێت، توانای بەرهەم هێنانی کارەبای840 مێگەوات**

سوود وەرگرتنی تەواو لەپڕۆژەکان

لەکۆتاییدا وەزیری سەرچاوەکانی ئاو، لەوەڵامی پرسێکی تردا سەبارەت بەسەرجەم ئەو پڕۆژانەی کەباسمان لێوەکرد، تاچەندی تر گەر جێبەجێبکرێت دەکرێ بڵێین کوردستان لەڕووی پڕۆژەکانی ئاوو ئاودێری هیچ گرفتێکی نامێنێ بەرێزی گوتی: پڕۆژەی بەنداوەکان و ئاوو ئاودێری ، وەجوانکردنی ژینگە، ژینگە بەهۆی ئاوەوە، چونکە ئاو فاکتەرێکی ژینگەیشە، سەرچاوەکی گەورەش دەبێت بۆوڵاتەکەمان ئێمە لەوباوەڕداین لە 70 ساڵی کارکردنی بەردەوامدا، وە ئەگەر هاتوو سنووری 15 ملیار دۆلار لەپارەی هەرێم وئێراق تەرخانبکرێت بۆ ئەم پڕۆژانە، ئەوا کوردستان لەماوەی ئەم 10 ساڵەدا بە 15 ملیار دەبێتە سەرچاوەی سەرەکی دابینکردنی خۆراک بۆ سەرجەم وبەشێک لەڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، لەم باوەڕەداین دەبێتە سەرچاوەی دابینکردنی ئاوی خاوێنی خواردنەوە هەم بۆ هەموو ئێراق وهەم بۆ بەشێکیش لەوڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست کەزۆر کێشەی هەبوونی ئاوی شیرینیان هەیە، کوردستان دەبێتە وڵاتێکی نموونەی گەورە کەدەکرێ دوای دروستکردنی پڕۆژەکان هانی کەرتی تایبەتیش بدەین کەسەرمایەگوزاری خۆیان بەگەڕ بخەن، ئاو دەکرێت لەماوەی سوودی لێوەربگرین بەوهۆیەوە کوردستان دەبێتە سەرچاوەیەکی گەورە بۆ ئەوەی ئاوی کوردستان ببێتە پردی ئاشتی لەناوەڕاستی ڕۆژهەڵات.

جەنگی ئاو

2 کۆتایی

د.محەمەد فارس یادگار

ئاو ژیانە بێ ئاو ژیان نابێ، ئاو سەرچاوەی ژیانە، ئاوو ئاوەدانی...خوای گەورە فەرموویەتی «وجعلنا من الماء کل شی حی افلا تؤمنون». زانستی ئاو «Hydrology» واتە دراسەی ئاوو دابەشکردنی لەسەر زەوی بەشێوەیەکی سروشتی و کیمیاوی و کارکردنی لەسەر زیندەوەرەکان و ژینگەدا.

(عسر مؤقت) temporarry hardness کە ئەمەش نامێنی بە کوڵاندنی ئاوەکە بەڵام کە هەرچی ناسازە کاری بەردەوام بێت ئەوە بەڕێگای کیمیاویەکان چارەسەر دەکرێت. لەناوئاودا هایدرۆجینی hegativ لەگەڵ ئۆکسجین po- sative دا یەکدەگرێ بەهۆی بەستنی تاهمی (روابط شاهیە)govalenf band گەردیلەیەکی بەهێز دروست ئەبێت کە شیکردنەوەی زەحمەتەو هەر یەک لەو گەردیلانە ئاوە (جزئی ماء) یەکدەگرێ لەگەڵ گەردیلەی تەنیشتی بەشێوەی ڕاکێشتنی کەهربی وەک ڕاکێشتنی موغناتیز(مغناطیس) چونکی لایەکی ئوتۆمی ئۆکسجینە کە (posative) پوسەتیڤە ولایەکی ئوتۆمی هیدرۆجینەکە نیگەتی ئەبێ و لەبەر ئەوەی ئەم جیاوازیانەی شمناتە موجب و سالبە لەنێوانیاندا هەیە پێدەوترێت(روابط هیدروجینیە) hydrogen boncl.

ئاوی پاک ph کەی یەکسانە بە7 (ph=7) ئاو کەدەیبەستێ دەکشێ (مجتمد)) و چڕەکەی نزم دەبێتەوە و لەبەر ئەوە دەبینرێت بەفر سەر ئاو دەکەوێ ئەمەش سوود بەخشە لەبەرئەوەی تەنیا چینەکەی سەرەوەی ئاو دەیبەستێ و سەر ئاو دەکەوێت.

ئاوی کانزایی (ئاوی معدنی):

ئەم جۆرە ئاوە ئاوی کانیە گەرمەکان دەگرێتەوە هەر لەدێر زەمانەوە ئەگریەکان(ئەغریقیەکان) بەکاریان هێناوە بۆچارەسەر کردنی نەخۆشیەکانی پێست وەک نەخۆشی سەدەفیە و ئەکزیما و هەندێ جۆری نەخۆشی (حساسیەت و مفاصل). ئاوی کانزایی (المیاه المعدنیه) ڕێژەیەکی زۆر کانزایی تواوەی تێدایە بەشێوەیەکی سروشتی ئەم کانزایانەش پێویستە بۆ ئەندامەکانی مرۆڤ کە زۆر سوود بەخشە.

ئاوی کانزایی لەژێر زەویەوە دەرئەچێت دێتە سەر زەوی بەشێوەی کانی ئاوی گەرم (Geysers) یانیش دەرئەکرێت لەبیرەکان لە ژێر زەوی ground water ئاوی مەعدەنی تامێکی تایبەتی هەیە شیرینە یان تاڵە یانیش کەمێک سوێرە، ئاوی معدنی پاکە میکرۆبی تێدانیە لەبەرئەوەی پێویست ناکات(تعقیم) بکرێت ئاوی بیرەکان کەلە قوڵایی 120م دایە بەردی کلسی تێدایە lime stone و دولومایت dolomite لەبەر ئەوە خەسیەتی کیمیاوی و فیزیاوی جیاوازە لەئاوی معدنی کەکالسیۆم و مغنسیۆم و فلۆریدات و کبریتان وسلیکاتی تێدایە.

ئاو گرنگیەکی گەورەی هەیە بۆ ژیانی هەموو زیندەوەرەکانی سەر زەوی و مرۆڤ و بریتیە لەگرنگترن بەش لەلەش ئەو زیندەوەرانە و لەگەڵ مرۆڤدا کەدەبینین 50% بۆ 90% کیش زیندەوەرەکان ئاوە، پرۆتۆ پلازم کە مادەیەکی بنەڕەتی (اساسی) دەژمێردرێت لە خانەکان کە بریتیە لەگیراوەی ڕوون وپرۆتین و کربۆهیدرات و خوێ تواوە لەناو ئاودا. هەروەها خوێن 90% لەکێشەکەی ئاوە مرۆڤ گشت ڕۆژێک پێویستی بە 2-3 لتر ئاو هەیە. مرۆڤ ئەتوانی بژیت مانگێک بێ خواردن بلام ناتوانی زیاتر لەیەک هەفتە بێ ئاو.

لەدیراسەتێکی ئەمەریکی هاتووە دەڵێ: ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست وڵاتەکانی باکووری ئەفریقیا پاڵێوراون بۆ بەدروست کردنی شەڕ و ململانێ و پێکدادان لەسەر ئاو لەئاینده دا. ململانێ توند وتیژی داهاتوو لەسەر ئاو دەبێ نەک لەسەر نەوت چونکی ئاو گرنگترە لە نەوت و سەرچاوەی ژیانە (عصب الحیاه).

بێگومان گرنگی ئاو ئەبێ زۆر بیری لێبکەیتەوە و درکی پێبکرێت لەئێستاوە و چارەسەربکرێت چونکی پەیوەندی ڕاستەوخۆی هەیە لەنێوان ئاسایشی نەتەوەیی(الامن القومی) و ئاساییش وڵات یەعنی پاراستنی کیان بەرژەوەندی ئیش وئێستا وئاینده. چونکی تێگەیشتنی ئاسایش مەسەلەیەکی بەرگری عسکری ناوخۆیی و دەرەوەیە کەفەرمانێکی تەسکە (الامر سطحی وطبیعە) وەکو لە قسەکانی ڕوبرت مکمنار وەزیری بەرگری ئەمەریکی پێشوودا هاتووە دەڵێ: لایەنی نا سەربازی(غیر عسکری) زۆر هەیە کە پەیوەندیەکی توندی بەمەسەلەی ئاسایشی نەتەوەیی هەیە(ارتباط وثیقە بمسأله الامن القومی) لەوانە ئاسایشی خواردن (الامن الغذائی) و ئابووری و مەسئەلەی ئاو کە لەسەرووی هەموویانەوەیە. سەرچاوەکانی ئاو لە ئیراق وەک بەفرو باران ڕووبار و جۆگەکان ئاوی بن زەوی ، زێی گەورە و گچکە و ئاوی ئەلوەند و کانی ئاوەکان کە لە چیاکانەوە هەڵدەقوڵێی، ئاوی دجلە و فراتیش لەچیاکانی تورکیاو، فرات لە سوریاوە تێپەڕدەبێت دێتە خوارەوە بۆ ئێراق بەڵام دجلە لە تورکیاوە ڕاستەوخۆ دێتە ناو ئێراق. د. حلمی لەکتێبەکە هاتووە دەڵێ: دەربارەی ئاوی فورات کە سەرچاوەکەی تورکیایە لە سوریاوە تێپەڕ دەبێت بەرەو ئێراق ئەم ئاوە کێشەی کێشەی دروستکرد لە نێوان تورکیا و سوریا و ئێراق لە ساڵی 1990 چونکە تورکیا ئەو ئاوەی بەربەستکرد بۆ ماوەی مانگێک لەبەرکەم ئاوی لە تورکیا کە دەکاتە نزیکەی ملیار مەتر سێ جا لە ساڵێکدا، تورکیا هەڵسا بە دروستکردنی 13 بەنداو یەک لەوانە بەنداوی ئەتاتورک ساڵی 1990 لە چوارچێوەی پڕۆژەی باشووری ڕۆژهەڵاتی ئەنادۆل بەتەواوی ئەم بڕیارەی جێبەجێکرد کە بووە هۆی کەمبوونەوەی ئاوی فورات کەکاری کردە سەر سوریا و ئێراق کەیشتە رادەیەک کە پەیوەندی نێوان تورکیا و سوریا و ئێراق زۆر ئاڵۆز بێت تا کەیشتە پلەیەکی توندوتیژ هەڕەشە لەیەککردن و ڕاوەستان بەرامبەر یەک هەرچەندە تورکیا بەقسەی خۆی (وتەی خۆی) وتی: بردنی ئاوی فورات(مەسەلەیەکی تەقەنییە نەک سیاسی) هەرچەنێکیش ئەم کردەوە بڕیارەی تورکیا ئەول و ئەخێر نێیە کفتوکۆکراوە لەسەری پێش 30 ساڵ بەر لە ئێستا. هەروەها د. حلمی دەڵێ: دروستکردنی بەنداو لە تورکیا لەسەر ئاوی فورات و دجلە بەر پرسەکانی تورکیا بەشێوەیەکی ڕەسمی وتویانە: ئاو دەبێ بکرێت بە سلعەیەکی ئابوور ی دیکە ئەم هەڵوێستەی تورکیا کار ناکاتە سەر ئێراق و سوریا و بەتەنها بەڵکو کاریکەر دەبێت لەسەر هەموو وڵاتەکان لە ناوچەکەدا بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ چونکە وڵاتانی دیکەش هەیە بە هەمان شێوە نیازیان هەیە وەک تورکیا ڕەفتار بکەن و بەتایبەتی هەندێ وڵات داوا دەکات کە ئاو بەرامبەر بە نەوت بێت. هەروەها دروست کدرنی بەنداو لەسەر فورات لە سوریا ساڵی 1974 کاری کردە سەر ئاوی فورات بووەهۆی کەمبوونی پێشبینی دەکرێ کە کێشەی ئاو دەست پێدەکات دوای ساڵی 2010 چونکە نەخشەی تورکیا بۆ چاکسازی(چاککردنەوە) زەوی و زاری ناوچەی ئەنادۆل قۆناغەکانی تەواو دەبێ(کۆتایی دێت) ساڵی 2004 و دەستی پێدەکات بۆ بەکارهێنانی ئاو بە تەواوی ئەم پڕۆژە کەورەیە ساڵی 2010 دەڵێ: کە گوایە تورکیا ئاو دەفرۆشێت بە پارەیەکی باش لەسەر حیسابی ئێراق و سوریا و جەنگی ئاو لە نێوان سوریا و لبنان و ئەردەن و ئیسرائیل ڕوودەدات. بەڕێوەبەری نووسینگەی ڕێکخراوی یۆنسکۆ لە قاهیرە دەڵێ زۆر گرنگە بەرەنگاری (مواجهە) کەمبوونی ئاو بکەین بۆ دابین کردنی ئاو بۆ ئەو ملیۆنەها خەڵکە کە هەڕەشە دەکات لە کەمبوونی ئاو و نەخشەی بۆ دابنرێت و سێ خاڵی سەرەکی هەڕەشە لەسەر ئەمنی ئاو دەکات.

یەکەمیان: کزبوونی کارگێڕی ئاو بۆ کەمکردنەوەی بەفیرۆدانی ئاوی ئاودان.

دووەمیان: کە هەڕەشە لەسەر ئەمنی ئاو دەکات ئەویش کەململانێیە لەسەر ئاو ئیرهابە(تیرۆریزم).

هەڕەشە لەسەر ئاسایشی ئاو دەکات بەژەهراویکردنی ئاوی ڕووبارو جۆگەکان یانیش پیسکردنی بەمیکرۆبە نەخۆشیەکان چارەسەرکردن(المعالجە):-

1-دانانی نەخشەو پڕۆژە بۆئاو

2-کارگێڕی ئاو دروستکردنی بەنداو، پڕکردنی تەنکی ئاوەکان(کۆگاکانی ئاو) (ملئ الخزانات امیاه)

3-کەمکردنەوەی ئاوی ئاودان(اقتصاد وفی الماء الری)

4-بایەخدان بەو توێژینەوانە کەپەیوەندی بەئاو کێشەی ئاوەوە هەیە و جێبەجێبکرێت بۆ دانانی پڕۆژە و سوودی لێوەربگیرێت.

هەروەها د.حلمی دەڵێ: ململانێ حاڵی حازر(ئێستا) لەسەر ئاوی نیل و گرنگی بۆ میسرو سودان ئەثیوبیا کەدەڵێ لەڕاپۆرتێکی پەیمانگای دراساتی ئیستراتیجی لەواشنتۆن ساڵی 1984، کەدەڵێ ئەو وڵاتانە لەدوای ئەم چەرخە(القرن الحالی) کێشەی گەورەی ئاویان ئەبێت بەهۆی وشکبوونی سەرچاوەکانی ئاوی ئەثیوبیاو هەروەها بەهۆی زیادبوونی ژمارەی دانشتوان (الزیادە الهائلە فی عدد السکان) و لەکۆتایدا دەڵێ(ئەزمەی ئاو) لەو وڵاتانە کە لەسەر نیل ئەژین لەبەر پاڵەپەستۆی وشکانی و برسێتی پاڵ بەو وڵاتانەوە ئەنا بۆشەڕی سەربازی لەگەڵ یەکدا و لەسەر ڕاپۆرتەکە دەڕوات و دەڵێ وشکبوونی سەرچاوەکانی ئاوی ئەثیوبیا وەئەو وڵاتانەی ئاوی ئەثیوبیاوە دێت. د.حلمی لەسەر کێشەی ئاو ئەدوێت و ئەڵێ: ئێستا ئێمە لەڕۆژێکا ئەژین لەم چەرخەدا پڕە لەڕوداو وەک زیادبوونی ژمارەی خەڵک لەجیهاندا و کەمبوونی خواردەمەنی هەرچەنێکیش تەکنۆلۆجیا پێشکەوتووبێت بەڵام بێ کشتوکاڵ نابێتە هۆی خواردن بۆ ئەو ئەو ملیۆنەها برسیانە کەساڵ بەساڵ زیادئەکاتو کشتوکاڵیش پێویستی بەئاو هەیە چ بەڕێگای باران و ڕووبارو جۆگاو یان ئاوی ژێر زەوی ئێستا لەم ڕۆژانەدا ئەبینین کەشوهەوا دەستی پێکردووە بەگۆڕان (بدأ بنفیر المناخ) زۆر زەویوزار بەتایبەتی لەئەفریقیا بۆ بە(صحراء)بیابات باران کەمبووتەوە زەوی وشکبوو چیتر بۆ کشتوکاڵ بەکارنایات.

هەوڵدان بۆ کەمکردنەوەی کێشەی کەمبوونی ئاو:

1- وریابوونەوە لەخەتەری کەمئاوی و نەبوونی ئاو

2- بایەخدان بەتوێژینەوەی تایبەت بەئاو سوودی لێوەربگرێت بۆ دانانی پڕۆژە لەلایەن حکومەتەوە.

3-دابینکردنی ئاو بەکەمترین ئەرک و پارەو پەڕێگایەکی باش.

4-کارگێڕی بەڕێوەبردنی ئاو ڕاستەقینە دابمەزرێ بۆ ئەم مەبەستە.

5- لەسەر زانستەکان و توێژینەوانەکان رادەوەستی بۆ دانانی تەقەنیاتی پێویست بۆ دورکردنەوەی خەتەر(ترس) لەئاوە ژەهراویەکان(تسمم مائی) و بڵاوکردنەوەی میکرۆبی نەخۆشی کوشندە زانایان و عالمەکان لەمەجالی ئاو بایەخ بدەن لەسەر ئەمانە وەک کارگێڕی ئاو، پلان لەسەر ئاو و تیرۆری ئاو

6-دانانی ستراتیجیەتێک و پرۆسەیەک و دابینکردنی پارە بۆ ئەو پڕۆژانە لەمەجالاتی ئاودێری و دروستکردنی بەنداو و پڕۆژەی لابردنی خۆی لەئاوی دەریا.

7-پڕکردنی کۆگاکانی ئاو(مستودعات و خزانات المیاه) و نەیەڵێ ئاو بەفیرۆ بڕوات لەکاتی ئاودانی کشتوکاڵ.

پرۆفیسۆری یاریدەدەر
کۆلیژی کشتوکاڵ/ زانکۆی سەلاحەدین/هەولێر